

Dag van de logopediewetenschap 2013: samenvattingen

Op 1 juni 2013 vond de jaarlijkse Dag van de Logopediewetenschap plaats in de binnenstad van Utrecht. In dit supplement bieden wij u de abstracts aan van deze studiedag. De Dag van de Logopediewetenschap wordt georganiseerd door de alumnivereniging en de opleiding Logopediewetenschap van de Universiteit Utrecht. De opleiding Logopediewetenschap is een tweejarige master waarin studenten worden opgeleid tot gezondheidszorgonderzoekers binnen het domein logopedie. Student leren hoe zij met wetenschappelijk onderzoek kunnen bijdragen aan de kwaliteit van zorg voor mensen met stem-, spraak-, taal-, slik- en gehoorstoornissen. Sinds 2013 is Logopediewetenschap met een nieuw programma gestart binnen Klinische Gezondheidswetenschappen van het UMC Utrecht. Dit betekent dat er meer onderwijs wordt gegeven in gezondheidszorgonderzoek en epidemiologie, zoals systematisch literatuur onderzoek, implementatie van zorginnovatie en methodologie van effectstudies.

De Dag van de Logopediewetenschap biedt een platform aan net afgestudeerde Logopediewetenschappers, jonge onderzoekers die hier vaak voor het eerst openbaar presenteren. Daarnaast worden een aantal senior onderzoekers uitgenodigd. Dit jaar waren er drie lezingen van jonge logopediewetenschappers. Lieke Kuipers presenteerde

de resultaten van haar studie naar meervoudsvorming door kinderen met een taalontwikkelingsstoornis en kinderen met dyslexie. Karlijn van der Zwart bestudeerde de classificatie van de dagelijkse communicatie van kinderen met cerebrale parese en Jeanet Smilde onderzocht de relatie tussen etiologie van doofheid en het spraakverstaan met een cochleair implantaat. Senior onderzoeker dr. Mieke Moerman (Gent) gaf een demo van de eerste versie van Tele-FON, een database waarmee de patient online stemoefeningen kan uitvoeren. Dr. Elena Tribushinina (Utrecht) liet zien dat dove kinderen na cochleaire implantatie adjectieven veel beter gebruiken dan hun leeftijdsgenoten met een taalontwikkelingstoornis. Namens de alumnivereniging en de opleiding Logopediewetenschap wens ik u veel plezier met het lezen van de samenvattingen. Wij hopen volgend jaar weer op een enthousiast publiek om de jonge onderzoekers te steunen en op de hoogte te blijven van innovatief logopedisch onderzoek in Nederland.

Ellen Gerrits

Docent opleiding Logopediewetenschap
Master Klinische Gezondheidswetenschappen

Adjectiefgebruik in de spraak van kinderen met SLI en dove kinderen met een cochleair implantaat

Elena Tribushinina

Universiteit Utrecht

Hoewel bijvoeglijke naamwoorden (adjectieven) een belangrijke woordklasse vormen in volwassen taalsystemen en in de interactie tussen ouders en kinderen, weten we nog steeds te weinig over hoe kinderen deze woorden leren en welke aspecten van adjectiefgebruik problematisch zijn voor kinderen met een taalstoornis. In deze lezing rapporteer ik de resultaten van een experiment en een corpusstudie waarin het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden door Russisch- en Nederlandstalige kinderen met SLI is onderzocht. De resultaten van deze studies vergelijk ik met de bevindingen uit een longitudinaal onderzoek waarin ik de ontwikkeling van adjectiefgebruik in spontane spraak van dove kinderen met een cochleair implantaat heb bestudeerd.

De resultaten laten zien dat kinderen met SLI vooral moeite hebben met de morfologische aspecten van adjectiefgebruik (congruentie en trappen van vergelijking). Maar ze maken ook significant meer semantische fouten dan de zich normaal ontwikkelende leeftijdsgenoten. Belangrijk hierbij is dat kinderen die een morfologisch 'moeilijke' taal leren de adjectivale morfologie sneller onder de knie krijgen dan kinderen die een morfologisch 'arme' taal horen. Een andere opvallende bevinding is dat kinderen na cochleaire implantatie adjectieven veel beter gebruiken (minder fouten, meer syntactische constructies) dan hun leeftijdsgenoten met SLI. Dit resultaat wijst erop dat de oorzaak van SLI niet beperkt is tot problemen in de verwerking van de inputtaal.

De verwerving van het Nederlands meervoud door kinderen met dyslexie en/of S-TOS

Lieke Kuipers

Koninklijke Auris Groep - Kentalis

In deze studie naar meervoudsvorming zijn drie groepen kinderen met taalgerelateerde problemen van 8 jaar oud (12 kinderen met dyslexie, 24 kinderen met een specifieke taalstoornis (S-TOS), 15 kinderen met dyslexie en S-TOS) vergeleken met normaal ontwikkelende 8- en 5-jarigen.

De keuze tussen de twee mogelijke Nederlandse meervoudsuitgangen (-en of -s) wordt bepaald door fonologische factoren, namelijk klemtoon en sonoriteit van de laatste klank. Door het gebruik van een plaatjestest bestaande uit non-woorden en woorden is onderzocht hoe gevoelig de kinderen zijn voor deze factoren en of er een verschil is tussen de diverse groepen.

De resultaten van het onderzoek tonen een onderliggend fonologisch probleem voor zowel dyslexie als S-TOS en wijzen daarnaast op een verschillend gedragsprofiel voor de kinderen met S-TOS.

E- health and E-(para)medicine. What about Voice Therapy?

Mieke Moerman

AZ Maria Middelaers, Gent - AZ Jan Palfijn, Gent

Telemedicine is een heel vlug evoluerend domein, als logisch gevolg van onze steeds meer digitaliserende maatschappij. Het gaat niet enkel over het uitwisselen van gegevens maar spitst zich ook toe op het aanbieden van diagnose en therapie. Binnen de disciplines logopedie/foniatrie zijn er enkele publicaties verschenen over o.a. articulatie en spraak- taalaanbod. Manuscripten over stemtherapie zijn er vrijwel niet. Mogelijk ligt dit aan het feit dat een software programma voor stemtherapie aan meer eisen moet voldoen. Wij gingen de uitdaging aan een software programma te ontwikkelen waar stemtherapie van op afstand kan gegeven worden, en het stemsignaal kan worden opgeslagen en geanalyseerd zowel auditief als visueel. Dit vereist een nauwe samenwerking tussen logopedist/foniater, biomedicus en informaticus.

De logopedist/foniater ontwikkelde 3 databanken:

1. Informatieve databank betreffende de anatomische en fysiologische achtergrond.
2. Een algemene databank met basisoefeningen zoals houding, ademhalingsoefeningen enz.
3. Een specifieke databank met oefeningen omtrent een bepaald deelgebied, bijvoorbeeld resonansoefeningen, glottissluiting.

De databanken zijn met elkaar verbonden via links. De biomedisch ingenieur ontwikkelde de software voor signaal captatie in een akoestisch niet geïsoleerde ruimte, registratie en analyse. De informaticus stelt een videokanaal beschikbaar dat veilig, betrouwbaar en snel is.

In praktijk begint teletherapie met een fysiek contact net zoals klassieke stemtherapie om een diagnose te stellen en een therapieplan op te maken.

Tele-FON heeft 2 doeleinden:

1. Tele contacten mogelijk maken en op die manier het aantal fysieke contacten verminderen. Zonder twijfel blijft er af en toe een face-to-face contact nodig, afhankelijk van de pathologie en de capaciteiten van de patiënt.
2. De oefeningen die patiënt verondersteld wordt te doen registreren en opslaan.

Bijgevolg biedt tele-FON een aantal voordelen: het aantal verplaatsingen wordt gereduceerd. Dit brengt een daling van transport kosten met zich mee en ook tijds winst. Hieruit volgt een meer milieubewuste houding en een grotere turnover. Gezien de software de mogelijkheid biedt om de oefeningen te registreren valt een betere therapiecompliance en - efficiëntie te verwachten. Dit laatste zal in een 2e fase van dit onderzoek uitgewerkt worden, evenals de patiënt tevredenheid.

Spraakperceptie na cochleaire implantatie bij volwassenen, met behulp van multi-level analyse

Jeanet Smilde

UMC Utrecht

Er is een grote verscheidenheid in de hoorresultaten van volwassen CI-gebruikers. Een aantal voorspellende factoren van het succes van een CI is bekend, zoals de duur van de doofheid. Over het effect van de oorzaak van de doofheid is de literatuur echter niet eenduidig.

In dit afstudeeronderzoek is primair gekeken naar het effect van de etiologie op het spraakverstaan van volwassen CI-gebruikers op de lange termijn. Van de totale onderzoeksgroep (n=247) is de groep patiënten met meningitis en otosclerose als oorzaak (23%), vergeleken met de groep overige patiënten (77%). Als uitkomstmaat zijn de foneemcores bij CVC-woorden gebruikt en wel van 6 meetmomenten, namelijk 1, 2, 3, 4, 5 en 10 jaar na implantatie. Naast de etiologie zijn ook twee andere variabelen meegenomen in het onderzoek, namelijk de duur en de mate van doofheid voor de implantatie. Voor de statistische analyse is gebruik gemaakt van Multilevel Lineair Modeling, een methode die voor zover bekend binnen het audiologisch werkveld nog niet eerder is gebruikt. De reden van de keuze voor deze minder bekende analysemethode wordt in deze presentatie uitgelegd, evenals de voordelen ervan en de verrassende resultaten. Het blijkt namelijk dat de factor normaal/abnormaal bot van het geopereerde binnenoor een significante predictor is voor de spraakverstaanbaarheid die de patiënt uiteindelijk kan bereiken, naast de al bekende predictoren zoals de duur en de graad van doofheid voor behandeling. De resultaten leiden tot een voorspellend model voor de ontwikkeling van de spraakverstaanbaarheid bij dove volwassenen met CI.

Classificatie van de dagelijkse communicatie van kinderen met cerebrale parese: in vergelijking met taalbegrip en manier van communiceren

Karlijn van der Zwart^{1,2}

Amsterdam - ViaReva - Koninklijke Auris Groep

Het classificeren van de dagelijkse communicatie van kinderen met cerebrale parese (CP) gebeurt met de CFCS: Communicatie Functie Classificatie Systeem. Het kind wordt in een van de vijf niveaus ingedeeld, afhankelijk van het niveau van 'activiteiten en participatie'. Een doel van het onderzoek was om het communicatieniveau van kinderen met CP te vergelijken met hun taalbegripsniveau en hun manier van communiceren (verbaal, non-verbaal of met communicatieapparaat). Zowel het taalbegrip als de manier van communiceren is gecorreleerd met het communicatieniveau (vastgesteld met de CFCS). De doelgroep, kinderen met de diagnose CP, is echter erg heterogeen, waardoor het belangrijk is om zowel het communicatieniveau als het taalbegrip vast te stellen. Pas dan kan bepaald worden op welk niveau met het kind gecommuniceerd kan worden.